

Onderwerp Verkenning Haarlem in de Wereld	
Nummer	2022/86313
Portefeuillehouder	Wienen, J.
Programma/beleidsveld	6.2 Gemeentelijk bestuur
Afdeling	PG
Auteur	Kekic, S., Groot, A.M. de
Telefoonnummer	023-5113044
Email	agroot@haarlem.nl
Kernboodschap	In de verkenning Haarlem in de Wereld is onderzocht hoe de gemeente de positie op zowel Europa als internationaal vlak kan versterken. De verkenning richt zich op drie hoofcomponenten: 1) de externe verkenning 2) de interne verkenning en 3) de aanbevelingen. De aanbevelingen en conclusies van de verkenning vragen om een herziening van de Europese en internationale inzet van Haarlem. Dat betekent o.a.: ▪ Het vaststellen van (vernieuwde) Europese en internationale prioriteiten; ▪ Het opstellen van een internationale strategie en visie op basis waarvan Haarlem zich internationaal kan profileren; ▪ Op basis van die strategie een proactieve aansluiting zoeken met (thematische) netwerken en (nieuwe) banden aangaan met steden; ▪ Het aanstellen van een Public Affairs adviseur Rijk en Europa/Internationaal; ▪ Het beleggen van de domein specifieke verantwoordelijkheid bij een aanspreekpunt internationaal bij de drie domeinen binnen de organisatie. De verkenning is het eerste onderdeel van de opdracht Haarlem in de Wereld. Deze nota gaat specifiek in op dat onderdeel. Het tweede onderdeel zal het uitwerken van het afwegingskader voor internationaal en Europees samenwerken zijn. De volledige opdracht wordt eind maart opgeleverd.
Behandelvoorstel voor commissie	Het college stuurt de informatienota ter kennisname naar de commissie Bestuur.
Relevante eerdere besluiten	- Collegebesluit Versterken en professionaliseren belangenbehartiging en lobby (2021/510722) - Collegebesluit Continuering van het programma Urban Agenda 'Innovative and responsible public procurement' (2021/141583) - Raadsnota Versterkers Duurzame doen, incidentele impuls voor 2021 t/m 2023 (2021/483988)
Besluit College d.d. 15 februari 2022	1. Het college stelt de informatienota aan de commissie vast. de secretaris, de burgemeester,

--	--

Voorwoord/Inleiding

“Stads- en gemeentebesturen nemen een steeds meer zichtbare en belangrijke positie in internationale aangelegenheden, werken samen via stedelijke netwerken en nemen deel aan internationale activiteiten die vaak worden omschreven als stadsdiplomatie. Vooruitblikkend betekent de snelle urbanisatie dat veel mondiale uitdagingen en de antwoorden daarop in steden worden geconcentreerd. Steden zullen centraal staan in de wereldwijde reactie op klimaatverandering, migratie, geweld en onrecht, gezondheidszekerheid en veiligheid” - Berggruen instituut.

Europees en internationaal samenwerken is voor steden een uitgangspunt geworden. De grootste uitdagingen waar steden mee te maken hebben, overstijgen de stads- en landgrenzen en laten zich niet ‘opsluiten’ binnen die grenzen. Denk hierbij aan luchtvervuiling, klimaatverandering, mobiliteitsvraagstukken, migratie en de aanpak van pandemieën. Internationaal samenwerken is geen doel, maar een middel om de uitdagingen van de stad aan te pakken. In een geglobaliseerde en gedigitaliseerde wereld zijn steden en gemeenten geen eilanden maar meer dan ooit met elkaar verbonden. Steden zien en voelen dan ook de noodzaak om over het ‘muurtje’ van de stadsgrens heen te kijken.

Haarlem opereert binnen een wereld die voortdurend verandert, in beweging is en waarbinnen onderlinge concurrentie is. Dat vraagt om scherp te blijven over hoe je je als stad in Europa en internationaal profileert, hoe je slim navigeert met de hoofdprioriteiten in het achterhoofd en hoe je aantrekkelijk blijft voor bedrijven en andere instellingen om zich te vestigen. De onderstaande verkenning laat zien dat Haarlem in de MRA, Nederland én internationaal een positief imago heeft opgebouwd. Dit is te danken aan de internationale en Europese inspanningen die we als stad de afgelopen jaren hebben ondernomen. De actieve bijdrage van Haarlem als coördinator van het Partnerschap Innovatieve Inkoop van de Urban Agenda, deelname van Haarlem aan internationale reizen en stedenbanden als Osnabrück en Harlem-Haarlem, hebben de zichtbaarheid van de stad in Europa en daarbuiten vergroot. Deze zichtbaarheid draagt bij aan het verkrijgen van Europese fondsen, de profilering van de stad als betrouwbare samenwerkingspartner en tot een stad waar bedrijven zich willen vestigen. Tot slot maakt het internationaal beleid de stad een aantrekkelijke werkgever: internationale samenwerking verrijkt de kennis en kunde van de medewerkers van de stad.

Deze inspanningen vertalen zich overigens niet altijd in klinkende cijfers en snel resultaat. Het kost soms meerdere bestuursperiodes om een internationale relatie op te bouwen. Internationaal beleid is mensenwerk en gaat ook om wederzijds vertrouwen en elkaar wat gunnen.

Kortom, buiten de grenzen van de stad kijken is niet alleen verrijkend voor het lokaal beleid, ook de noodzaak en urgentie groeit: in het licht van de coronapandemie, de klimaatverandering, de

handelsbelangen, de wereldwijde demografische veranderingen en de druk op democratische waarden wordt internationale samenwerking voor gemeenten van steeds groter belang.

1. Opdrachtoomschrijving

De behoefte voor deze opdracht is ontstaan om beter inzichtelijk te maken waar Haarlem in vertegenwoordigd is, wat dat oplevert en of er mogelijkheden zijn om de positie van Haarlem in de wereld te versterken. Hiermee wordt gedeeltelijke uitvoering gegeven aan een van de onderdelen uit paragraaf 3.10 Samenwerking van de raadsnota Versterkers Duurzaam doen, incidentele impuls voor 2021 t/m 2023 (2021/483988).

Aan een extern adviseur is gevraagd een verkenning te doen naar deze mogelijkheden. Deze nota omschrijft de resultaten van het eerste deel van de opdracht: de verkenning. De verkenning richt zich op drie hoofdcomponenten: 1) de externe verkenning, 2) de interne verkenning en 3) de aanbevelingen.

1.1. Externe verkenning

Bij de externe verkenning is gekeken naar waarom steden internationaal samenwerken, wat de doelen zijn van die internationale samenwerking, wat de belangrijkste stedelijke netwerken zijn en welke overige trends te benoemen zijn. Tot slot is ook gekeken naar de MRA-samenwerking en welke kansen er liggen voor Haarlem.

Voor deze informatie zijn gesprekken gevoerd met steden met een internationaal beleid en belangrijke stakeholders zoals de VNG, het ministerie van Binnenlandse Zaken (Urban Agenda), Directoraat Generaal Regio van de Europese Commissie, metropoolpartners (het MRA-bureau, Zaanstad, Amsterdam), Huis van de Nederlandse Provincies en individuele experts op het gebied van internationale samenwerking. Deze informatie is aangevuld en versterkt door een literatuuronderzoek.

1.2. Interne verkenning

Bij de interne verkenning zijn interviews gevoerd met de collega's die werken met internationale dossiers en (leden van) de directie. De kernvraag van de gevoerde gesprekken is geweest: wat wil Haarlem met de Europese en internationale samenwerking bereiken?

Op basis van de conclusies van de interne en de externe verkenning zijn aanbevelingen geformuleerd over hoe Haarlem de positie in de wereld kan versterken en richtlijnen neergezet voor de internationale strategie van de gemeente.

2. Verkenning Haarlem in de Wereld

2.1. Resultaten externe verkenning

Waarom hebben steden een internationaal beleid?

Internationale samenwerking wordt zowel als noodzaak als verrijking gezien en draagt bij aan de economische, sociale en duurzame ambities van gemeenten. Lokale uitdagingen houden verband met ontwikkelingen elders. Daarnaast moeten gemeenten rekening houden met internationale verdragen zoals het Parijs Klimaatakkoord of mensenrechtenverdragen. Europa is voor veel Europese steden de voornaamste speler in het internationaal beleid. Niet alleen vanwege Europese fondsen, maar ook omdat Europese wetgeving neerslaat op steden. Tot slot biedt een goede internationale strategie profileringskansen die een positief effect hebben om het vestigingsklimaat.

Wat zijn de doelen van het internationaal beleid?

- **Profilering:** een belangrijk doel van een internationaal beleid is profileren. De stad/gemeente vergroot hiermee haar zichtbaarheid binnen de nationale en internationale context en kan zich als autoriteit presenteren op een aantal prioriteiten. Profilering draagt sterk bij aan het verkrijgen van Europese fondsen en de vestiging van bedrijven in de gemeente.

Een aantal gemeenten is succesvol geweest in het buitenland door het kiezen van een specifiek profiel. Voorbeelden hiervan zijn: Den Haag als de stad van Vrede en Veiligheid en Eindhoven met 'Eindhoven Brainport'. Gemeenten kiezen vaak ook voor een breder profiel waar meerdere prioriteiten van de stad onder te scharen zijn, zoals Breda 'met internationale hotspot voor toegepaste technologie en creativiteit' en Utrecht met 'Healthy Urban Living'.

Brainport Eindhoven heeft zich de afgelopen decennia met groot succes geprofileerd als kennis hub en internationale technologiestad. De regio wordt momenteel gezien als één van de meest innovatieve regio's ter wereld en een belangrijke vestigingsplek voor bedrijven en pioniers inzake innovatieve technologie. Brainport Eindhoven stelt dat na de grote economische crisis 20 jaar geleden, (internationale) samenwerking een belangrijke kracht is geweest voor zowel de succesvolle investeringen als de economische groei in de regio. Onder de naam Brainport Eindhoven wordt gezamenlijk opgetreden op grote internationale evenementen en samengewerkt met internationale partners. **De stevige profilering als 'Brainport' in Europa en daarbuiten heeft geleid tot Europese financieringen, herkenbaarheid en economische groei.**

- **Kennisdeling:** Steden en gemeenten over de hele wereld streven vergelijkbare doelen na. Om deze doelen te behalen wordt kennisuitwisseling op internationaal niveau en het bouwen van kennisnetwerken voor stadsbestuurders, politici, academici, bedrijven en ambtenaren steeds belangrijker. Internationale kennisdeling wordt door gemeenten dan ook op meerdere manieren

ingezet. Kennisdeling draagt bij aan: beter beleid van de stad, de aantrekkelijkheid van de stad als werkgever, doordat de internationale contacten en kennis een extra dimensie kunnen geven aan het werk, verrijking van inzicht in eigen kennis en kunde en professionalisering van de organisatie, profilering van de stad buiten de eigen stadsgrenzen en het vormen van nieuwe coalities met steden met wie bijvoorbeeld op een later moment een gezamenlijk project voor (mede)financiering kan worden ingediend.

- **Europese subsidies:** het verkrijgen van subsidies is een belangrijk doel van Europese samenwerking voor gemeenten. Hierbij is het goed om te beseffen dat het alleen richten op de aanvraag van EU-fondsen vaak niet tot succesvolle resultaten leidt. Om een subsidie of bijdrage ook daadwerkelijk te krijgen heb je een 'goed verhaal' nodig. Een Europees fonds volgt dan vaak ook uit profilering en kennisdeling. Daarnaast gaan subsidies vaak gepaard met administratieve rompslomp en vraagt de aanvraag en verantwoording ervan veel capaciteit van de stad. Ook om deze reden is het belangrijk de prioriteiten scherp te hebben.

Haarlem is sinds 2017 coördinerende gemeente van het Europese programma 'Urban Agenda partnerschap' rondom Innovatief en Verantwoord Aanbesteden. Het programma heeft een concrete bijdrage geleverd aan Haarlem Klimaatneutraal en als aantrekkelijke stad voor duurzaam en innovatief ondernemerschap. Daarnaast wordt de kennis van de medewerkers uitgebreid door actieve kennisdeling en er wordt een bijdrage geleverd aan de lokale economie. Door de profilering van Haarlem op het thema zijn ook Europese subsidies verworven. Concrete voorbeelden hiervan zijn de Horizon2020-subsidie voor de duurzame voedselvoorziening en een AKCI-subsidie voor circulaire economie. In de periode 2021-2027 komen veel Europese subsidies beschikbaar die gericht zijn op het behalen van de EU Green Deal doelen. Haarlem kan van deze subsidies profiteren door te blijven profileren op het onderwerp van innovatieve inkoop. **Het Partnerschap is een succesvol voorbeeld van het samenspel tussen profilering, kennisdeling en het verwerven van Europese fondsen.**

- **Internationale solidariteit en verbondenheid:** internationale samenwerking gaat niet alleen om wat je als stad kan halen, maar ook wat kan je brengen? Internationale stedelijke samenwerkingen worden bijvoorbeeld aangegaan met steden waar een historische band mee is of op verzoek van een andere stad om kennis op een specifiek onderdeel te delen.

- **De stad Gent wordt door veel internationale steden genoemd als voorloper wat betreft Europees en internationaal beleid. De stad heeft een uitgebreide visie opgesteld op internationale solidariteit, die de stad samenvat met de volgende kernboodschap:** *“in tegenstelling tot (sommige) andere wereldwijde tendensen, plooiën we in Gent niet terug op onszelf. We zouden ons de vraag kunnen stellen “Moeten we als stad mensen en middelen vrijmaken voor mensen en het helpen oplossen van problemen elders in de wereld?”. Het antwoord is volmondig ‘JA’. Deze vraag gaat namelijk voorbij aan het feit dat we meer en meer leven in één geglobaliseerde wereld. Er is geen ‘hier’ of ‘daar’, de wereld is één dorp.”* Binnen die deze visie heeft de stad een aantal speerpunten opgesteld, waaronder: 1) eerlijke handel met als doel Europese pionier worden op Fair Trade en 2)) mensenrechten met als doel het volgen van de internationale trend om mensenrechten sterker vertaald te krijgen in duurzaam aankoopbeleid.

- **Culturele en gemeenschappelijke ontwikkeling middels langdurige bilaterale relaties:** Stedenbanden zorgen voor wederzijdse kennisdeling en gemeenschappelijke en culturele ontwikkeling. Veel steden hebben dan ook langdurige stedenbanden met een beperkte groep steden. Door het opbouwen en in stand houden van langdurige relaties wordt samenwerking tussen twee steden op uiteenlopende onderwerpen eenvoudig te organiseren. Bovendien biedt een dergelijke relatie veel kansen voor betrokkenheid vanuit de stad door verenigingen en organisaties en bewoners op maatschappelijk en cultureel gebied. De langdurige Haarlemse samenwerking met Osnabrück is daar een goed voorbeeld van. De Europese Commissie motiveert deze samenwerking en stelt dan ook regelmatig Europese fondsen beschikbaar om bilaterale relaties mogelijk te maken.
- **Europese beleidsbeïnvloeding en lobby:** in Brussel wordt beleid en regelgeving ontwikkeld dat impact kan hebben op de stad. Het veranderen van Europees beleid is niet eenvoudig en kost veel tijd. Een succesvolle lobby vergt een lange adem en gaat vaak over meerdere collegeperiodes heen. Om succesvol te zijn met een lobby in Brussel is het daarnaast van belang aan te sluiten bij coalities van andere steden en/of netwerken. **Een Europese lobby doe je nooit alleen en altijd in een breed samenwerkingsverband.**

De VNG-lobby over de notificatierichtlijn: de Europese Commissie werkte aan een herziening van de dienstenrichtlijn. Deze herziening zou gemeenten verplichten om nieuw aangenomen wetten en regels die van direct invloed kunnen zijn op bedrijven vooraf te melden bij de Commissie voor goedkeuring. Een proces waarvoor gemeenten veel administratieve rompslomp bij komt kijken en soms maanden kan duren. Veel Nederlandse gemeenten hebben zich dan ook tegen deze richtlijn uitgesproken. De VNG heeft hier samen met gemeenten een lobby op gevoerd en met succes: de Europese Commissie heeft haar voorstel voor een Europese notificatierichtlijn ingetrokken.

Welke trends zijn van invloed op de internationale strategie van de stad?

De Europese Agenda 2021-2027 wordt gekenmerkt door twee belangrijke transities, te weten: *de klimaattransitie en de digitale transitie*. Alle onderzochte en gesproken steden noemen beide transities richtinggevend voor de internationale strategie van de stad. Naast deze hoofdtransities komt er ook steeds meer aandacht voor het sociaal domein dat via de Europese sociale pijler wordt vormgegeven. In lijn met bovenstaande zal voor de periode 2021-2027 het Europees regionaal beleid de focus leggen op een vijftal doelen waar ook Europese subsidies aan gekoppeld zijn. Deze zijn:

1. Een slimmer Europa door middel van innovatie, digitalisering, economische transformatie en ondersteuning voor kleine en middelgrote ondernemingen;
2. Een groener koolstofvrij Europa;
3. Een beter verbonden Europa;
4. Een socialer Europa waarin resultaten geboekt worden binnen de Europese pijler van sociale rechten;
5. Een Europa dat dichter bij de burger staat.

De internationale strategie van steden raakt dan ook vaak meerdere domeinen waarbinnen prioriteiten/niches zijn bepaald waarop steden inzetten en zich profileren. Naast deze Europese trends kijken gemeenten ook breder naar internationale trends en ontwikkelingen. De samenwerking internationaal is in de meeste gevallen bilateraal met als voornaamste doel kennisdeling, solidariteit of het agenderen van een stedelijke uitdaging op internationaal niveau, bijvoorbeeld richting de VN.

In de relaties met gemeenten in het buitenland is er vaker dan vroeger sprake van informele stedenbanden. Daarbij ligt de focus op **informele samenwerking voor korte duur op basis van gedeelde belangen**, beleidsterreinen en prioriteiten. Deelname aan Europese netwerken is afhankelijk van het onderwerp, van de prioriteiten van de stad is, de verwachte resultaten voor de stad, de contacten met de andere deelnemers en de beschikbaarheid van bestuurlijke betrokkenheid en ambtelijk capaciteit.

Wat zijn de ambities van de MRA in Europa?

De MRA, heeft zich ontwikkeld tot één van de belangrijkste stedelijke regio's in Europa. Dit komt onder andere door de ligging in West-Europa, de logistieke knooppuntfunctie, de goede internationale dienstverlening, een rijke geschiedenis, de aanwezige kennisinfrastructuur en een open cultuur. Dit oefent internationaal een grote aantrekkingskracht uit met een positief effect op onder meer het aantal bedrijven en aantal mensen dat zich in de MRA vestigt. Een goed recent voorbeeld hiervan is de European Medicine Agency (EMA). Haarlem vormt een belangrijk centrum voor de consument-verzorgende economie. Het landschap met de lange kustlijn, rijkdom aan cultuur en historie dragen bij aan een aantrekkelijk woon- en leefklimaat.

De MRA zet de komende periode in op het versterken van de samenwerking MRA in Europa. Gevoed vanuit de gedeelde visie en een gedeelde lobby-agenda is de ambitie om de slagkracht van de MRA te vergroten en synergie te versterken. Dit gebeurt op een vijftal 'actielijnen':

1. **Narratief/internationale kernboodschap MRA internationaal:** ter ondersteuning van de profilering van de MRA wordt een visie geschreven om als MRA mee naar buiten te treden bij bijvoorbeeld internationale werkbezoeken;
2. **MRA-agenda EU & Internationaal:** een Europese lobbyagenda van de MRA;
3. **Uitgangspunten en opzet Europese en internationale bestuurlijke MRA-representatie:** bestuurders vervangen elkaar bij internationale reizen en vertegenwoordigen naast de eigen stad de MRA in z'n geheel;
4. **MRA-vertegenwoordiging in Brussel:** de transitie van het kantoor van Amsterdam in Brussel naar een MRA-vertegenwoordiging;
5. **Vergroten van financieringskansen voor de regio:** verbetering van de samenwerking bij de aanvraag van Europese fondsen.

Hoe ziet de internationale werkwijze/strategie eruit?

Uit het literatuuronderzoek en de interviews met verschillende steden kunnen een aantal algemene conclusies worden getrokken over het internationaal beleid van steden. Allereerst hebben steden vaak naast een strategie/visie ook een uitvoeringsagenda. De **visie** is het profileringsverhaal van de stad. In de **uitvoeringsagenda** wordt beschreven welke activiteiten de stad voor komend jaar/jaren gaat ondernemen om aan die visie bij te dragen. Vrijwel alle steden met een internationaal beleid hebben ook een **bestuurlijk portefeuillehouder internationaal** die verantwoordelijk is voor de internationale strategie. Omdat het internationaal beleid vaak alle domeinen raakt/domein overstijgend is, is deze rol meestal belegd bij de burgemeester. Afhankelijk van de inhoud kunnen onderdelen worden uitgevoerd door een wethouder. Ambtelijk is het internationaal beleid belegd bij één coördinator dan wel afdeling, afhankelijk van de grootte van de stad. Deze coördinator adviseert het college over de strategie en de uitvoering en onderhoudt proactief contact met belangrijke externe stakeholders. Naast de coördinator zijn er ook binnen de inhoudelijke vakafdelingen aanspreekpunten internationaal. Dit is veelal binnen de bestaande formatie belegd. Tot slot is het Europees en internationaal beleid onderdeel van de bredere Public Affairs strategie van de stad:

hieronder wordt verstaan een mix van belangenbehartiging, reputatiemanagement en strategisch stakeholdermanagement.

2.2 Resultaten interne verkenning

Wat zijn de doelen van internationaal samenwerken voor Haarlem?

Uit de interne verkenning is gebleken dat medewerkers van de gemeente zich herkennen in de doelen die andere steden omschrijven in hun internationale strategieën. Medewerkers geven aan dat bij het vormgeven van de internationale strategie het van belang is om aansluiting te zoeken bij de bredere beleidskaders Public Affairs: de nota belangenbehartiging. Voor Haarlem zijn de belangrijkste doelen voor internationaal en Europees samenwerken:

- Kennisdelen: het uitwisselen van kennis en het leren van andere steden met vergelijkbare prioriteiten en uitdagingen;
- Profileren: Haarlem wil zich internationaal profileren als gerespecteerde en betrouwbare samenwerkingspartner, naar voorbeeld van het coördinatorschap van het Partnerschap Public Procurement. Daarnaast wil Haarlem zich ook profileren op een aantal inhoudelijke dossiers. Hierbij is het van belang dat er een goede balans is tussen het economische, sociale en fysieke domein.
- Het verkrijgen van Europese fondsen met hierbij de focus op de gestelde prioriteiten;
- Beleidsbeïnvloeding dat onder andere via netwerken (VNG Europa, MRA) en de Urban Agenda kan plaatsvinden;
- Solidariteit en het onderhouden van langdurige bilaterale relaties: het internationaal beleid moet zich niet alleen richten op wat je als stad kan halen, maar ook welke kennis en kunde Haarlem kan brengen. Middels langdurige relaties met een selecte groep van steden kan kennisdeling op uiteenlopende prioriteiten plaatsvinden en kan ook samenwerking met en deelname door andere deelnemers in de stad ontstaan.
- Ter ondersteuning van het bovenstaande: het opbouwen van duurzame netwerken en samenwerken met andere steden.

Daarnaast is het hebben van internationaal beleid een van de manieren om Haarlem te profileren als een aantrekkelijker werkgever, zoals wordt beoogd met het onlangs vastgestelde Strategisch Personeelsbeleid (SPB).

Wat zijn mogelijke Europese en internationale prioriteiten voor Haarlem?

Tijdens de interviews en bijeenkomsten is geïventariseerd wat mogelijke inhoudelijke prioriteiten kunnen zijn voor de internationale strategie. Bij de uiteindelijke keuze van de prioriteiten en het bijpassend narratief/internationale kernboodschap van Haarlem is het van belang het volgende op te

merken: **zet niet op meer dan drie tot vijf prioriteiten in**, probeer zoveel mogelijk aan te sluiten bij Europese en internationale agenda en kies daarbij binnen het onderwerp een 'niche'. Een onderwerp als klimaat of menselijke maat zijn brede onderwerpen waarbinnen nog veel kan worden gedifferentieerd. Tot slot raakt het internationaal werk alle domeinen: kies daarom voor een goede balans tussen het sociale, fysieke en economische. In de bijlage de inventarisatielijst van mogelijke internationale prioriteiten.

Wat zijn de huidige internationale activiteiten van Haarlem en wat zijn de ervaringen?

Haarlem is de coördinator van het Partnerschap Public Procurement van de Urban Agenda for the EU.

De deelname van Haarlem aan de Urban Agenda en het oppakken van het coördinatorschap van één van de Partnerschappen wordt zowel intern als extern zeer positief geëvalueerd en gewaardeerd. Haarlem wordt in Europa herkend door deelname aan het Partnerschap en gezien als een belangrijke partner. Daarnaast heeft het Partnerschap naast profilering ook bijgedragen aan andere doelen waaronder kennisdeling, beleidsbeïnvloeding en het verkrijgen van Europese fondsen.

Daarnaast is Haarlem ook lid van een aantal netwerken. EUROCITIES is hét netwerk voor steden in Europa en bestaat uit meerdere thematische werkgroepen waar steden bij kunnen aansluiten. 200 steden zijn lid van EUROCITIES. Het netwerk is bedoeld voor grotere steden (vanaf 250.000 inwoners), maar kleinere steden hebben de mogelijkheid om 'associated' member te worden. Het netwerk heeft een eigen organisatie die de bijeenkomsten organiseert. Haarlem is 'associated member'. Haarlem mag meedoen aan het netwerk dankzij de inzet van Haarlem in het Urban Agenda Partnerschap en is dan ook lid van de werkgroep Procurement. Haarlem heeft veel aan deze werkgroep: een netwerk, impuls voor duurzaam aanbesteden, kansen voor beleidsbeïnvloeding en mogelijkheden voor het vormen van consortia voor subsidieaanvragen. EUROCITIES waardeert de bijdrage van Haarlem aan deze werkgroep enorm. Er liggen veel kansen voor Haarlem om het netwerk nog actiever in te zetten voor onder andere: samenwerking, kennisdeling, profilering van Haarlem in Europa en het verkrijgen van subsidies. Het advies is om dit in de toekomst dat ook te doen gezien de invloed en grootte van het netwerk. Eén van de genoemde redenen waarom het netwerk nog niet breder wordt ingezet is de capaciteit.

Een ander netwerk waar Haarlem aan deelneemt is het netwerk **Eurotowns**. Eurotowns is een netwerk van steden met minder dan 250.000 inwoners. In totaal zijn er 19 steden lid van dit netwerk. Eurotowns heeft geen eigen organisatie. De deelnemers worden geachte (een deel van) de organisatie van bijeenkomsten op zich te nemen. Haarlem is lid van de werkgroep Culture en Citymarketing. Deze werkgroep heeft stilgelegen tijdens corona en start nu weer op. De bijeenkomsten voor corona hebben Haarlem input gegeven voor het maken van cultuurbeleid. Dit jaar wil de werkgroep zich richten op de mogelijkheden van de Europese subsidie 'Creative Europe'.

Deze subsidie kan ook voor Haarlem interessant zijn. Het netwerk wordt ook ingezet voor consultaties bij het Partnerschap Public Procurement. Momenteel wordt het netwerk vooral geëvalueerd als een passief netwerk, dit komt onder meer door corona waardoor bijeenkomsten niet hebben plaatsgevonden. **Tot slot is er ook de werkgroep Europa van de G40.** De themagroep Europa van het G40-stedennetwerk bestaat uit vertegenwoordigers van de steden Delft, Deventer, Ede, Eindhoven, Enschede, Haarlem, Heerlen, Hengelo, Leeuwarden, Oss, Sittard-Geleen, Tilburg, Zwolle en de directie Europa & Internationaal van de VNG. Het doel van de werkgroep Europa is gezamenlijke belangen van de G40-steden met betrekking tot Europa te monitoren en te behartigen. Dit netwerk wordt door Haarlem vooral ingezet voor kennisdeling en netwerkonderhoud. Het netwerk vraagt weinig aan zowel tijd als capaciteit en draagt bij aan netwerkopbouw met andere Europa-adviseurs van de G40. Naast deze netwerken zijn er een tal van Europese en internationale thematische netwerken waar Haarlem deelname aan kan overwegen. Dit zal afhankelijk zijn van de gekozen prioriteiten.

Naast de netwerken is Haarlem ook actief in een aantal stedenbanden. Twee van die stedenbanden zijn die met **Osnabrück en Angers**. Een stedenband als die met Osnabrück laat duidelijk de meerwaarde zien van het opbouwen en onderhouden van langdurige relaties. Voorbeelden zijn: de uitwisselingen tussen scholieren en diverse kennisdelingen waaronder een bezoek van de Brandweer van Haarlem aan de Brandweer in Osnabrück. Ook heeft Osnabrück aan het begin van de coronapandemie beschermende kleding voor medisch personeel aan Haarlem geleverd. Een andere recente bilaterale relatie is de **samenwerking Harlem-Haarlem**. Deze relatie heeft bijgedragen aan de profilering en zichtbaarheid van Haarlem zowel in de MRA-regio als internationaal. De samenwerking heeft de kennisuitwisseling tussen startups gestimuleerd en bijgedragen aan een internationaal profiel van Haarlem. Tevens heeft Haarlem zich laten als serieuze en volwaardige internationale partner binnen de MRA.

3. Aanbevelingen

Op basis van de interne en externe verkenning kunnen de volgende aanbevelingen worden geformuleerd.

Aanbevelingen met betrekking tot de inhoud van de internationale strategie van Haarlem

- Maak de Europese en internationale strategie onderdeel van de bredere **Public Affairs strategie en verhaal van Haarlem**, hier wordt momenteel aan gewerkt;
- Zorg voor **een internationale visie en een kernboodschap** die internationaal georiënteerd is, gefocust is op een beperkt aantal prioriteiten en aanspreekt;
- **Gebruik voor het narratief/internationale kernboodschap en de strategie een kapstok/leidraad voor je internationale strategie, zoals de Europese agenda.** Hiermee vergroot je kans op internationale herkenning, erkenning, profilering en verkrijgen van fondsen;

- **Zorg hierbij dat de inhoudelijke prioriteiten aansluiten bij de Europese prioriteiten** en kies daarbinnen niches waarop je je als stad uniek maakt;
- **Stel een aantal concrete doelstellingen:** bijvoorbeeld ' Haarlem klimaatneutraal', 'Haarlem de creatieve stad van toegepaste innovatie' e.a.;
- Sluit op basis hiervan aan op **thematische netwerken** die hieraan bijdragen – bijvoorbeeld thematische werkgroep EUROCITIES of een netwerk specifiek op een bepaald onderwerp;
- Zorg binnen de Europese en internationale strategie voor een **goede inhoudelijke balans tussen sociale, economische en duurzaamheidsprioriteiten**. Het internationaal beleid raakt alle portefeuilles;
- Sluit aan bij bestaande visies van de stad zoals de Omgevingsvisie, de Economische visie of circulaire visie.

Aanbevelingen met betrekking tot (nieuwe) samenwerkingsverbanden

- Bepaal eerst de internationale prioriteiten en doelen van de stad en zoek daar vervolgens het juiste gremium bij: andere EU-steden (bijvoorbeeld consortium EU-subsidies), Provincie, Vervoerregio Amsterdam en/of MRA (bijvoorbeeld bij beleidsbeïnvloeding), VNG (kennisverwerving of internationale solidariteit).
- Bij netwerken: kijk naast inhoud naar wie leden zijn en wie actief gaat deelnemen (bij voorkeur een inhoudelijk deskundige);
- Kijk niet alleen naar wat de samenwerking oplevert, maar ook wat je **als stad kan brengen**;
- Maak gebruik van de kansen die **de MRA** biedt: in het bijzonder op de prioriteiten van circulaire economie, mobiliteit en waterstof en profilering via bestuurlijke representaties;
- Zorg voor **een goede aansluiting met de ontwikkelingen MRA in Europa** en wees proactief in het voeren van de EU-lobbyagenda van de MRA;
- Probeer hierbij daar waar inhoudelijk logisch **beleidsbeïnvloeding via MRA of stedelijke netwerken** te doen;
- Sluit aan op thematische netwerken en ga naast de huidige stedenbanden **ook informele, kortdurende stedenbanden/kennisuitwisselingen** aan.

Aanbevelingen met betrekking tot de internationale werkwijze en coördinatie

- Zorg voor **een aanspreekpunt/internationaal coördinator** voor burgemeester en wethouders. Deze persoon bewaakt de internationale strategie en adviseert op basis daarvan over samenwerkingen, bestuurlijke representaties e.a. in afstemming met collega's en stakeholders;
- **Stel prioriteiten en maak keuzes**, bijvoorbeeld een top vijf van prioriteiten voor komende x-jaar;
- Op de bewust gekozen prioriteiten stevig inzetten met bijbehorende inzet van mensen en middelen;

- Onderken **het belang van persoonlijke (bestuurlijke) relaties** en werk er voortdurend en proactief aan om het internationale netwerk levend te houden en verder uit te bouwen;
- **Reis efficiënt**, met delegaties die optimaal zijn samengesteld en breng op het juiste moment een burgemeester of wethouder in positie. Betrek bij de reizen andere partners;
- **Ontwerpuitsgangspunten voor internationale reizen** en laat die vaststellen door de raad, zodat wanneer (raads)vragen worden gesteld verwezen kan worden naar de uitgangspunten;
- **Kijk breder dan het verkrijgen van fondsen**, Europa is geen 'pinautomaat'. Zorg dat je een goed verhaal hebt waar je je op kan profileren, fondsen volgen;
- Laat de keuze voor **de aanvraag van EU-fondsen aansluiten op de gestelde prioriteiten** en zorg voor een goede en gecoördineerde interne aansluiting tussen strategie, beleid en aan vraag fondsen;
- Stel **binnen de inhoudelijke domeinen 1 iemand aan die aanspreekpunt** is voor EU/internationaal beleid en periodiek hierover afstemt.

3. Consequenties

De aanbevelingen en conclusies van de verkenning Haarlem in de Wereld leiden tot een herziening van de Europese en internationale inzet van Haarlem. Om ervoor te zorgen dat de internationale strategie verder wordt vormgegeven, bewaakt en uitgevoerd wordt is het van belang dat er **extra coördinatiekracht** komt. Deze kracht wordt zowel ingezet op belangenbehartiging richting het Rijk en Europa/internationaal als op externe stakeholder- en reputatiemanagement. Daarnaast is het advies om binnen de drie domeinen sociaal, fysiek en bedrijfsvoering een ambtelijk aanspreekpunt voor Europa-internationaal aan te wijzen.

4. Vervolg

De vervolgstappen binnen de opdracht Haarlem in Europa zijn:

- Opstellen van narratief/internationale kernboodschap Haarlem;
- Opstellen van afwegingskader voor internationaal en Europees beleid;
- Opstellen van een overzicht van contacten en relaties die Haarlem op dit moment heeft;
- Aanstellen van een Public Affairs adviseur Rijk/Europa/Internationaal. Hiertoe wordt een voorstel voorgelegd aan de gemeenteraad bij de Kadernota 2023.

In het tweede kwartaal van 2022 wordt een rapportage Haarlem in de wereld door het college vastgesteld en besproken met de commissie Bestuur. De rapportage bevat de inhoud van de in- en externe verkenning uit deze informatienota en de uitwerking van het narratief/internationale kernboodschap en (de toepassing van) het afwegingskader.

5. Bijlagen

Bijlage 1: inventarisatielijst van mogelijke internationale prioriteiten voor Haarlem.